

הגלריה החברתית
THE SOCIAL GALLERY
الجاليري الاجتماعي

פוטופואטיקה
صورة شاعرية {#11}
PHOTOPOETICS

יצאתי לחפש ערפל

روحت أبحث عن الضباب
SEARCHING FOR FOG
(JERUSALEM 2022)

{ 24.2—3.5 2022 }

תצלומים: ג'ואל קנטור טקסטים: אלברט סויסה
تصوير: جوال كنتور نصوص: ألبيرت سويسا
Photographs: **Joel Kantor** Texts: Albert Suisa

ליווי תערוכה: אבי סבג, איילת השחר כהן

ירושלים שלי, מתוך יצאתי לחפש ערפל, 2022

קמפוס רונו הררי
Ronnen Harary Campus

מוסררה
Musrara, the Naggar School of Art and Society
مصرارة، مدرسة للفنون والمجتمع على اسم نجار
בית הספר לאמנות ולחברה ע"ש נגור

Marion and Guy
Naggar, London

קרן אהרון גוטוויירט
Aaron Gutwirth Fund

KIRSH
FOUNDATION

הקרן לירושלים
קרן מנחם פרידמן
מנהל תרבות וידידות

MUSRARA.CO.IL

עיצוב גרפי: Formanta Studio עריכה לשונית: דריה קטובסקי

ירושלים שלי

לאחר כארבעים שנות שוטטות וצילום ברחבי הארץ החל ג'ואל קנטור את סיבוב המאסף שלו בעיר הבירה ירושלים, ובאמתחתו אלפי תצלומים, שצולמו בה במשך כשני עשורים. מתוכם בוחר קנטור בקפידה שלושים ושבעה בלבד, ואותם הוא מבקש לכנס בספר. האוסף הנבחר של קנטור עצמו הוא ללא ספק מפתיע, לא רק מפאת מיעוט התצלומים, אלא בפרט בשל האופי המינורי, הנזירי המובהק שלו. כך, בעקבות סדרת תצלומים זו, מתחדדת השאלה ונעשית דחופה: הזאת ירושלים?

הקובץ הנבחר מציג צילום רחוב מובהק, שנושאו העיקרי הוא אנשים בירושלים או מקבץ של "תנועת אנשים בירושלים". נוצר רושם, כאילו מדובר ברגעי צילום מוקפאים, שהורדו מסרט וידיאו, שצולם בתנועה סוערת ולעיתים אף פרועה. התנועה בתצלומים היא לרוב כפולה: זו של המצלמה, הנעה קדימה לקראת האובייקטים שלה (כמעט מוטחת בהם), וזו של הדמויות או של האובייקטים, הנעים לקראת המצלמה. התנועה או הרחש מורגשים גם כשמדובר בתצלומי נוף פְּנים־עירוני, הנע לעבר המצלמה.

האוטונומיה של התמונה היחידה מחוללת או נסדקת תמיד על ידי רעותה, וזו – בתורה – משיבה לה, מערערת על סמכותה ומאלצת אותה להיתמך בה. תמונה רודפת תמונה במעגלים, שוב ושוב. עתה נדמיין את קנטור משוטט, אט אט... אף שהוא נמצא בעיר הגדולה בישראל, תנועתו הולכת ומצטמצמת, הולכת ומשתבללת, כבמבוך: הוא יורד במורד המתון של רחוב יפו, נח לרגע בכיכר ציון ואז פונה ועולה במעלה רחוב בן יהודה לקינג ג'ורג', מציץ אל עבר אגריפס, מהסס, ואז פונה שוב ליפו, וחוזר חלילה. פה ושם גיחה לעיר העתיקה, לסביבת בצלאל, נמשך כמגנט לרחוב אגריפס בואכה שוק מחנה יהודה, סובב במערבולת מקומית, ואז נחלץ ליפו, מטה לעבר בן יהודה, וחלילה חוזר, וחוזר חלילה... מעבר לכל ספק, מדובר במשולש הרחובות המפורסם ביותר של ירושלים החדשה, הלא היא ההצטלבות האולטימטיבית של הרחובות יפו, בן יהודה והמלך ג'ורג', וכמובן – פנינת הפנינים והלב הפועם והמפעים שלהם – הלא הוא שוק מחנה יהודה.

בעיקרון, השוטטות מבטלת את סדר הדברים של המרחב המסומן, אולם אם נדמיין את המשוטט כמי שנקלע למבוך בנוי היטב, המכתיב, כך או אחרת, את צעדיו, אזיי דינמיקת היחסים בין המשוטט לבין המרחב הקונקרטי שלו משתנה לגמרי על פי רמת המודעות או היחס למציאות.

תמונה רודפת תמונה במעגלים, שוב ושוב. ואז, ברגע אחד, באחד מן הסיבובים הללו, מתבהרת התמונה: בהחסרה מכוונת, ואף בוטה למדי, של העיר העתיקה על מקומותיה הקדושים והלוחשים ללא הרף, הרי זו תנועה במעגל הסגור בטופוגרפיה הידועה של האנשים הלוקים בסینדרום ירושלים.

באסופה זו של קנטור כמה תצלומי מפתח, המגיחים אל מעל לתצלומי הגוף הסימבולי הגדול, הטמיר והנעלם. תצלומים אלו יכולים לשמש לצופה כמפתחות לתמיהה ולחידה הגדולה, שהיא חדה לנו.

מפתח אחד של אסופה זו הוא דיוקן עצמי של קנטור הצלם, עומד בעמידה לא החלטית, כמו בין שני צלבים, השעונים על קיר מנזר או כנסייה בעיר העתיקה; מאחוריו דלת ישנה וחתומה, אולי אחת מתחנות דרך הייסורים (ויה דולורוזה) של הצלוב.

מפתח אחר הוא תצלום של פוסטר, המציג חיות פרא הפושטות על עיר, ככל הנראה אילוסטרציה למכת "ערוב", הרביעית שבעשר מכות מצרים. זהו התצלום היחיד, החורג לגמרי מן העיקרון המנחה של דימויים ריאליסטיים של אנשים ושל דברים בעיר ירושלים. וכיוון שהוחרג גם כעדות על סביבתו, הוא הפך כאן למסמן מפורש. הפונקטום! כאן לפנינו מסמן כפול: זה שלנו, הצופים, המשתאים לנוכח ה"פוסטר/תצלום" ותוהים לָמה, בדיוק או בערך, התכוון המשורר, וזה של קנטור עצמו, של ה"משום מה" שלו עצמו, שנראה כאילו נחרג, על אפו ועל חמתו, וחדר אל האוסף. לפתע, תודעת הצלם מגיחה לפנינו באופן המסמן אותה ללא עוררין, כאומר בביטחון נחרץ עוד יותר משאר התמונות: "הביטו וראו!", בעוד אנו תוהים: על מה בדיוק אנו מביטים?, ועוד יותר מכך: מה, למעשה, אנו באמת "רואים"?

זו אהובתי וזו שלי

התערוכה "יצאתי לחפש ערפל", המוצגת בגלריה החברתית של מוסררה, היא נקודת מפגש בין הצלם ג'ואל קנטור לבין הסופר והפובליציסט אלברט סויסה, שתי דמויות שהעיר ירושלים נוכחת בתודעתם ומשפיעה על האופן שבו הם רואים את העולם ואת סביבת חייהם.

בתערוכה מוצגים מקטעי טקסטים של סויסה לצד עבודות וידיאו ותצלומי רחוב של קנטור מתוך גוף העבודות **ירושלים שלי**, העתיד לראות אור כספר. במסגרת "פוטופואטיקה 11", התערוכה בוחנת את מקומו של החלל כחוליה נוספת בשרשרת הקשרים שבין תצלום לטקסט.

תצלומיו של קנטור מתארים מקומות ואנשים אקראיים, שחלף על פניהם ברחוב וצילם אותם בחשאי, אך לגמרי בפרהסיה. כצלם משוטט קנטור ער למציאות המתרחשת מול עיניו, לוכד במצלמתו רגעים מכריעים, המעבירים את הסינדרום הירושלמי, את האלימות והצפיפות, את הניכור, את הגרוטסקה והבדידות, הנגלים בעיר ירושלים ומתקיימים בין בני אדם: קשישה כפופה נושאת על גבה שק; ילד שכוב על המדרכה, המסתיר את ראשו בין ידיו; מבט זועף של אישה בשביס, המופנה אל הצלם; גזע עץ לכוד בתוך חומת אבן.

לצד התצלומים מוצגות שתי עבודות וידיאו. האחת חושפת את דפוסי המבט הרחבים של קנטור, שאותם הוא "מצמצם" כביכול והופך לתצלומי סטילס. תצלומי הפגנות מוכרים חוברים לסצנות חד־פעמיות, שנקרו בדרכו של קנטור ונערכו ברצף: גבר רץ ברחוב הגשום, אווז במה שנראה כתינוק עטוף בשמיכה; קטטה בין שני בחורים חמושים באקדח ובשבר בקבוק; קבצן ישועי מטיף במדרחוב; שאריות של פיקניק המונחות על ספסל בהר הרצל. בעבודת וידיאו נוספת נראה אלברט סויסה מקריא את אחד הטקסטים שכתב על תצלומיו של קנטור, ודמותו נשזרת בין הדמויות המצולמות, המוצגות בחלל. את המשפט "יצאתי לצלם ערפל" כתב קנטור על פתק, שהניח על השולחן בבית, בסמוך לקופסאות נגיטיבים, כהודעה למשפחתו טרם צאתו לצלם. החיפוש אחר הערפל – הדבר עצמו או שמא מרחב ממסך, החוצץ כפילטר בין מבטו של הצלם לבין מושא הצילום שלו – מתברר בתערוכה זו בהיפוך. רצונו הפואטי של הצלם לצלם את מה שאינו בפוקוס, להרפות מהקונקרטי, ואולי להחליף את המבע הישיר, מומר בגרסאות של המציאות הישירה, הפוגשת אותו וכמו לא מותירה לו ברירה. הבחירה לצלם ללא ערפל וללא מיסוך היא בחירה מעורבת, פוליטית וחברתית, שאותה מקיים קנטור לאורך שנים רבות מתוך מחויבות לצילום המשוטט והיכרות מעמיקה עם המקום. **ירושלים שלי**, על תצלומי הצבע שלה, מתכתבת כביכול עם **תל אביב מון אמור** – אלבום תצלומים, שהוציא קנטור לאור בשנת 1995, ובו תצלומי שיטוט בשחור־לבן, שצולמו ברחובות תל אביב. תל אביב וירושלים – שתי ערים שהן בנפשו של הצלם, זו אהובתו, זו שלו; שתי הערים שעמן הוא מקיים מערכות יחסים מצולמות של קרבה מלווה בריחוק ביקורתי.

אבי סבג, איילת השחר כהן

. . . השוטטות מבטלת את סדר הדברים של המרחב המסומן . . .